

**SATUL ȘI
SPIRITUALITATEA RURALĂ**
între tradiție și modernitate

Referatele

Simpozionului Internațional de Știință, Teologie și Artă (ISSTA 2019)

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia

6-8 mai 2019 – ediția a XVIII-a

**SATUL ȘI
SPIRITUALITATEA RURALĂ**
între tradiție și modernitate

Editori:

Jan NICOLAE
Ovidiu PANAITE
Dragoș ȘUȘMAN

Volumul I

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte

IRINEU

Arhiepiscop al Alba Iuliei

Stockholm
Felicitas Publishing House

Alba Iulia
Editura Reîntregirea

2019

DTP & Layout: Nicolae ALOMAN, Andrei MOTORA,
Claudiu POPA, Eugen BĂRĂIAN
Coperta: Andrei MOTORA

Volum publicat de:

- *Facultatea de Teologie Ortodoxă* din Alba Iulia
- *Centrul de Cercetări Interreligioase și de Psihopedagogie Creștină*
- *Școala Doctorală de Teologie* din Alba Iulia
- *Arhiepiscopia Ortodoxă Română* a Alba Iuliei

Referenți: *Lucian COLDA, Ovidiu PANAITÉ*

Director ISSTA 2019: *Mihai HIMCINSCHI*

Secretar ISSTA 2019: *Răzvan BRUDIU*

Lectori limba engleză: *Ana ILTIS, Mark CHERRY*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Satul și spiritualitatea rurală : între tradiție și modernitate / cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu Arhiepiscop al Alba Iuliei. - Alba Iulia : Reîntregirea ; Stockholm : Felicitas, 2019
2 vol.

ISBN 978-606-509-420-8

Vol. 1 / ed.: Jan Nicolae, Ovidiu Panaite, Dragoș Șușman. - 2019. - ISBN 978-606-509-421-5 ; ISBN 978-91-984145-5-4

I. Nicolae, Jan (ed.)

II. Panaite, Ovidiu (ed.)

III. Șușman, Dragoș (ed.)

39

© ISSTA 2019

International Symposium on Science, Theology and Arts

Autorii din acest volum își asumă exclusiv responsabilitatea și originalitatea textelor publicate.

Simpozionul Internațional de Știință, Teologie și Artă (ISSTA 2019)
ediția a XVIII-a

ORGANIZAT DE

Facultatea de Teologie Ortodoxă
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

și partenerii săi

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei
Episcopia Ortodoxă Română a Devei și Hunedoarei
Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord
Secretariatul de Stat pentru Culte
Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi” București
Consiliul Județean Alba

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

Mihai HIMCINSCHI, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Jan NICOLAE, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Porzia QUAGLIARELLA, Facultatea de Teologie, Bari, Italia
Lucian COLDA, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Mark CHERRY, Universitatea „St. Edward”, Austin, Texas, SUA
Ovidiu PANAITE, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Corinna DELKESKAMP-HAYES, Freigericht, Germania
Mariyan STOYADINOV, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Veliko Târnovo, Bulgaria
Ana ILTIS, Universitatea „Wake Forest”, Winston-Salem, Carolina de Nord, SUA
Dragoș ȘUȘMAN, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Răzvan BRUDIU, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Oliviu BOTOI, Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei
Andrei DÎRLĂU, cercetător, teolog, scriitor, editor, translator

COMITETUL ORGANIZATORIC

Mihai HIMCINSCHI (președinte), *Răzvan BRUDIU* (secretar), *Jan NICOLAE*, *Ovidiu PANAITE*,
Lucian COLDA, *Dragoș ȘUȘMAN*, *Oliviu BOTOI*

Volu publicat cu sprijinul financiar al
Secretariatului de Stat pentru Culte

CUPRINS

(Vol. 1)

Autor	Titlul articolului	Pagina
Irineu POP	<i>Vasile Roșu, un eminent și devotat învățător al satului românesc din Transilvania</i>	7
Gurie GEORGIU	<i>Binomul rural-urban și mutațiile de paradigmă pastorală recente De la civilizația rurală la datoriei la civilizația urbană a ericirii post-morale individuale</i>	39
Macarie DRĂGOI	<i>Satul românesc în lumina sărbătorilor pascale</i>	51
Emilian CRIȘANUL (NICĂ)	<i>Rural Orthodox Spirituality and Culture from Arad Archbishopric in the past and today</i>	59
Costion NICOLESCU	<i>Cultura ărbănească o cultură a rumusei de negrăit</i>	71
Mihai HIMCINSCHI Nicolae BRÎNZEA	<i>Misiunea Bisericii în mediul rural</i>	93
Domin ADAM Horea LAĂR	<i>Obiceiuri legate de înmormântare în satul românesc</i>	111
Alexandru Atanase BARNĂ	<i>Pedagogy through symbolon. Non-conceptual experience in the liturgy of the church</i>	125
Eugenia BOJOGA	<i>Tradiție și spiritualitate românească în Basarabia la 1918</i>	139

Oliviu-Petru BOTOI	<i>Modelul spiritual-pastoral al preotului și morala socială în satul românesc. Studiu de caz: părintele Vasile Gan (1859-1932)</i>	165
Răzvan BRUDIU	<i>Bocetul – practică paramisionară și emoție existențială în mediul tradiționalist rural</i>	183
Emanuel CĂȘVEAN	<i>Satul, depozitar al creștinismului ancestral și izvor de spiritualitate românească. L. Blaga, D. Stăniloae, N. Crainic și arhetipul etnografic</i>	197
Mark J. CHERRY	<i>The centrality of right ritual for right belief</i>	205
Cornelia DELKESKAMP- HAYES	<i>Tradition versus traditionalism: challenges for a convert grandmother in the modern west</i>	217
Corneliu DOGARU	<i>Univers rural versus univers monastic. Disputa valahă secolului I și relevanța ei pentru spiritualitatea athonită</i>	235
George ENACHE	<i>Christianity, modernity and romanian folklore</i>	249
Dumitrița Daniela FILIP	<i>Liturgical Art – a nondiscursive theology developed in the rural areas of Maramureș in the 18th century</i>	267
Vasile V. FILIP	<i>Pâinea noastră cea de toate zilele. Despre valorile rituale ale pâinii, la români</i>	281
Capodistrias HÄMMERLI	<i>The transformation of death-related rituals in Romania and Western Europe as an indicator of secularization</i>	289
Florin Mihai ILIESCU	<i>Trăsăturile satului românesc între anii 1945 și reperațiile lui misionare</i>	299
Ana S. ILTIS	<i>Ritual and human flourishing: a philosophical analysis</i>	315
Emil JURCAN	<i>Satul și Biserica: teandria spațiului în analiza autenticității creștine</i>	325

Satul și spiritualitatea rurală între tradiție și modernitate

Bogdan-Nicolae MUCEA	<i>E ecte ale glo alizării asupra comunită ii miniere de la Roșia Montană, n percep ia preo ilor</i>	339
Ryan NASH	<i>Lessons from dying in rural America: resisting the idol of medicine</i>	351
Jan NICOLAE	<i>Euharistia n context liturgic și cultural românesc: Paști și pășteni n caruselul istoriei sacramentale autohtone</i>	361
Ana OCOLEANU	<i>Trăiesc ca și cum s-au nchis peste mine niște por i pe ier pe care numai Dumnezeu le poate deschide Satul românesc ca topos al exilului la Alice Voinescu</i>	383
Remus ONIȘOR	<i>Anatotul biblic, model de iubire al satului tradi ional</i>	395
Mihaela PALADE	<i>Icoana pe sticlă azi, ntre autenticitate și pu licitate</i>	411
Andrei PETRACHE	<i>Familia n satul românesc tradi ional, actor de coeziune social-spirituală</i>	427
Raluca PRELIPCEANU	<i>Sate și Biserici părăsite din Transilvania: depopulare și degradare De la locuri izice la locuri de memorie</i>	439
Porzia QUAGLIARELLA	<i>Comportamento rituale: educazione e trasmissione della conoscenza</i>	457
Mariyan STOYADINOV	<i>Beyond urban and rural: The eschatological perspective of christian spirituality</i>	475
Lucian-Dumitru COLDA	<i>Sf. Vasile cel Mare Ep. și către horepiscopi și rever era iile actuale ale unei slu iri eclesiale rurale străvechi</i>	487
Lista autorilor		509

LISTA AUTORILOR

1. **POP, Irineu:** Arhiepiscop al Alba Iuliei, prof. univ. dr. habil., Școala Doctorală de Teologie, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** *George Pop de Băsești tri un memorandist și luptător pentru libertate și unitate națională*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2018.
Contact: arhiepiscopia.albaiulia@gmail.com.
2. **GEORGIU, Gurie:** Episcopul Devei și Hunedoarei, prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Geometria interioară a românismului. Inconștientul colectiv românesc în abordare psihanalitic-pastorală”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 2, Cluj-Napoca - Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană - Edit. Reîntregirea, 2018.
Contact: secretariat@episcopiadevei.ro.
3. **DR GOI, Macarie:** Episcopul ortodox român al Europei de Nord. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Să topim ghe arii sufletului! 10 ani cu Hristos în Scandinavia*, București, Edit. Sophia, 2018.
Contact: secretariat@episcopiascandinavia.se.
4. **NICA, Emilian:** Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului, conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova, România. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Unitatea dragostei ntre cer și pământ*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2018.
Contact: psemilianrm@yahoo.com.

5. **NICOLESCU, Costion:** Teolog și etnolog, doctor în teologie la Institutul de Teologie Ortodoxă „Saint Serge” din Paris și cercetător la Muzeul Țăranului Român din București. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Stârniri Pentru o cultură a Învierii (interviuri)*, București, Edit. Sophia, 2018.
Contact: costion@windowslive.com.
6. **HIMCINSCHI, Mihai:** Preot, prof. univ. dr. habil., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Fractalul social al iubirii și identitatea creștină. Analiză de caz privind relația dintre identitatea creștin-ortodoxă și identitatea națională în pregătirea Marii Uniri din 1918”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 3, Cluj-Napoca - Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană - Edit. Reîntregirea, 2018.
Contact: himmihai@yahoo.com.
7. **ADAM, Domin:** Preot, prof. univ. dr. habil., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Arta muzicii de la Constantin cel Mare la Constantin Brâncoveanu”, în vol. *Mehedinii istorie, cultură și spiritualitate*, 12-15 mai 2014.
Contact: adam_domin@yahoo.com.
8. **BARNA, Alexandru:** Preot, asist. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Considerations on the prophetic character of the patristic literature, witness of the unitary reference between biblical and patristic literature”, în *Studii Teologice*, 3/2017.
Contact: barna_alexandru@yahoo.com.
9. **BOJOGA, Eugenia:** Lect. univ. dr., Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca; lector de limba română la Institutul Pontifical Oriental din Vatican. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Discuții asupra normei în lingvistica sovietică și în teoria lui E.

- Coseriu”, în *Studia Filologia*, 4/2006. **Contact:** ebojoga@yahoo.com.
10. **BOTOI, Oliviu-Petru:** Preot, drd., Școala Doctorală de Teologie, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; Consilier cultural al Arhiepiscopiei Ortodoxe a Alba Iuliei. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Avataruri ale culturii duhului într-o lume a materialismului și a hedonismului”, în *Îndrumător pastoral*, XXIV, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2018, p. 159-162. **Contact:** oliviu_botoi@yahoo.com.
11. **BRÂNZEA, Nicolae:** Preot, prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Ovidius” din Constanța; Director general adjunct la Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi” pentru românii de pretutindeni. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Experiența religioasă. Experiența religioasă creștină”, în vol. *Ini iere și amilie O a ordare enomenologică*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012, p. 91-98. **Contact:** branzeanicolae@yahoo.com.
12. **BRUDIU Răz an:** Diacon, asist. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Considerații misionare privind denaturarea identității creștine în societatea contemporană”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 3, Cluj-Napoca - Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană - Edit. Reîntregirea, 2018, p. 153-166. **Contact:** razvanbrudiu@yahoo.com.
13. **C ȘVEAN, Emanuel:** Preot, drd., Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran”, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. **Titlul unei lucrări rele ante:** Social and political nationalism of the Romanian interwar period and its philosophical origins Nichifor Crainic in the light of far-right ultra-nationalism”, în *Astra Salvensis*, 12/20180, p. 485-494. **Contact:** emmanuel_casvean@yahoo.com.

14. **CHERRY, Mark J.:** PhD, The Dr. Patricia A. Hayes Professor in Applied Ethics, Professor and Chair, Department of Philosophy, St. Edward's University, Austin, Texas. **Titlul unei lucrări relevante:** *Sex, Family, and the Culture Wars* (New Brunswick: Transaction Publishers, 2016).
Contact: markc@stedwards.edu.
15. **COLDA, Lucian-Dumitru:** Pr. lect. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări relevante:** „Unitate eclesială și cunoaștere paradigme ale îndumnezeirii la Sfinții Părinți. Pledoarie pentru o gnoseologie mistagogică a sfințeniei”, în vol. *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică Rezeratele Simpozionului Internațional de Știință, Teologie și Artă ISSTA, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Alba Iulia, 14-15 mai 2018 Ediția a VII-a, Secțiunea Misivne, na iune și identitate eclesială*, Vol. 3, Editori: Mihai Himcinschi, Lucian D. Colda, Ovidiu Panaite, Răzvan Brudiu, Cluj-Napoca/Alba Iulia, Editura Presa Universitară Clujeană/Editura Reîntregirea, 2018, p. 61-80.
Contact: luciancolda@yahoo.de
16. **DELKESKAMP-HAYES, Corinna:** Director of European Programs, International Studies in Philosophy and Medicine, Editor, Christian Bioethics, Editorial Board, Journal of Medicine and Philosophy. **Titlul unei lucrări relevante:** The Swiss Legacy of the Theban Martyrs”, in *Road to Emmaus*, # 70-71, 2017, p. 33-53, and In the company of Swiss saints”, in *Road to Emmaus*, # 70-71, 2017, p. 57-78.
Contact: corinna.delkeskamp-hayes@gmx.de.
17. **DOGARU, Corneliu:** Drd., Școala Doctorală de Teologie „Sfântul Nicodim”, Universitatea din Craiova.
18. **ENACHE, George:** PhD, Associate Professor, Faculty of History, Philosophy and Theology, Dunarea de Jos” University of Galati,

- Romania. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, București, Edit. Nemira, 2005.
Contact: geo.enache@gmail.com.
19. **FILIP Dumitrița Daniela:** Drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna”, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Biserica Ortodoxă maramureșeană între toleranță și martiriu”, în *Revista Teologică*, 3/2018.
Contact: dumitritafilip12@gmail.com.
20. **FILIP, Vasile V.:** Profesor și etnolog, Colegiul Național „Liviu Rebreanu” din Bistrița. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Universul colindei românești în perspectiva unor structuri de mentalitate arhaică*, București, Edit. Saeculum, 1999.
Contact: vasile.filip@yahoo.com.
21. **HÄMMERLI, Capodistrias:** PhD Candidate, Department of Theology, University of Fribourg, Switzerland. **Titlul unei lucrări rele ante:** „The Mission of the Church in the west”, in the *14th International Symposium of Science, Theology and Arts*, Alba Iulia, 2015.
Contact: pater.capodistrias@gmail.com.
22. **ILIESCU, Florin Mihai:** Drd., Școala Doctorală de Teologie „Sfântul Nicodim”, Universitatea din Craiova. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Misiunea socială a Bisericii oltene în timpul Primului Război Mondial (1916-1918)”, în *Unitate și Misiune Eclezială de ani de la comuniunea spirituală a tuturor românilor*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2018, p. 203-213.
Contact: edmond99@yahoo.com.
23. **ILTIS, Ana S.:** PhD, Professor of Philosophy, Carlson Professor of University Studies, and Director, Center for Bioethics, Health and Society at Wake Forest University, Winston-Salem, North Carolina, United States of America. **Titlul unei lucrări relevante:** Building Norms for Organ Donation in China:

Pitfalls and Challenges”, accepted for publication *Journal of Medicine and Philosophy*.

Contact: iltisas@wfu.edu.

24. **JURCAN, Emil:** Preot, prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „România în Europa unită la început de mileniu III. O analiză geo-politico-religioasă”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 2, Cluj-Napoca-Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană-Edit. Reîntregirea, 2018, p. 25-34. **Contact:** emil.jurcan@icloud.com.
25. **LAZAR, Horea:** Preot, drd., Școala Doctorală de Teologie, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „De la cântarea monodică la cântarea corală în Biserica Ortodoxă Română”, în *Unitate și Misiune Eclezială de ani de la comuniunea spirituală a tuturor românilor*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2018, p. 247-259. **Contact:** horea_lazar@yahoo.com.
26. **MUCEA, Bogdan-Nicolae:** Drd., Școala Doctorală de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București. **Titlul unei lucrări rele ante:** „From employment to organisational commitment: a case study of former employees of Roșia Montană Gold Corporation in the context of globalization”, în *Annals of the Constantin Brâncuși University of Târgu Jiu, Economy Series*, Issue 3/2018, p. 261-271. **Contact:** bogdanmucea@yahoo.com.
27. **NASH, Ryan:** MD, MA holds the is the Hagop Mekhjian, MD, Chair in Medical Ethics and Professionalism and is the Director of The Ohio State University Center for Bioethics. He is a tenured Associate Professor in the OSU College of Medicine where he is an active clinical ethicist and palliative medicine physician. He is an active educator and author with one book

and multiple chapters and essays, many of which address end of life ethics.

Contact: ryanrnash@gmail.com.

28. **NICOLAE, Jan:** Preot, conf. univ. dr. habil., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Arca noetica de la Alba Iulia, Parohia Cartier Nou II*, Alba Iulia, proiect AFCN, 2016. **Contact:** nicolaejan@yahoo.com.
29. **OCOLEANU, Ana:** Conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova. **Titlul unei lucrări relevante:** *În lumina Cuvântului. Dialoguri cultural-teologice*, Craiova, Edit. Mitropolia Olteniei, 2011. **Contact:** ocoleanu@yahoo.de.
30. **ONIȘOR, Remus:** Preot, conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. **Titlul unei lucrări rele ante:** „Noul Testament de la Bălgard un pas cultural spre unitatea națională”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 1, Cluj-Napoca-Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană-Edit. Reîntregirea, 2018, p. 371-385. **Contact:** onisorremus@yahoo.com.
31. **PALADE, Mihaela:** Prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București, România. **Titlul unei lucrări rele ante:** *Repere arhitecturale n an centenar pro iluri stilistice ale unor iserici românești*, București, Edit. Sophia, 2018. **Contact:** palademih@yahoo.com.
32. **PETRACHE, Andrei:** Drd., Școala Doctorală de Teologie, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România.

33. **PRELIPCEANU, Raluca:** Dr., Iconograf și jurnalist. **Titlul unei lucrări relevante:** *Dă-mi, tinere, inima ta*, București, Edit. Lumea credinței, 2018.
Contact: raluca.prelipceanu@gmail.com.
34. **QUAGLIARELLA, Porzia:** Prof. univ. dr., Facultatea de Teologie din Bari, Italia. **Titlul unei lucrări relevante:** „Misiune, națiune și identitate eclezială”, în *Centenarul unirii românilor și Europa de azi Religie și Geopolitică*, vol. 1, Cluj-Napoca-Alba Iulia, Edit. Presa Universitară Clujeană-Edit. Reîntregirea, 2018, p. 347-355.
Contact: porzia.quagliarella@virgilio.it.
35. **STOYADINOV** **ar an:** PhD, Associate Professor of Dogmatics and Theology of Icon at University of Veliko Tarnovo, Faculty of Theology, V. Tarnovo, Bulgaria. **Titlul unei lucrări relevante:** *Iconology of Dogma*, V. Tarnovo, Praxis, 2009;
Contact: stoyadinov@abv.bg.